PETRI PHILIPPI CORNEI PERVSINI IN PRIMAM CODICIS PARTEM

Commentarius elegans iuxta ac doctus: nunc omnium primum in lucem editus, & Iuculentis Adnotationibus magnifici D. Scipionis à Trigona I. V. D. eminentiſs. atque iam Legum Profeſſoris in celebri Valentina Academia, illuſtratus.

Acceſſerunt & his Summaria, & in totum corpus Index copioſiſſimus.

LVGDVNI

Apud hæredes Iacobi Iuntæ.

1553

Cum priuilegio.

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SALAMANCA

COLL. SOC. IESV SALM. EX DONO REGVM.

b14599392

PAr grace & priuilege du Roy, eſt permis aux heritiers de feu Iaques Ionte Marchāt libraire de Lyon, & à Guillaume Regnauld marchant bourgeois dudit lieu, d'imprimer, vendre & diſtribuer *Omnes lecturas in iure ciuili D. Petri Philippi Cornei, Peruſini*, qui ne furent iamais parci deuant imprimees. Et defendu à tous Marchants Libraires & autres quelconques de imprimer, vendre ou diſtribuer leſdites Lectures ſans le congé & permiſsion deſdits heritiers, & dudit Regnauld, ſur peine de confiſcation deſdiz Liures & d'amende arbitraire : & ce, iuſque au temps & terme de dix ans, à comter du iour & datte, qu'vn chacun Liure ſera acheué d'imprimer: comme plus aplein eſt contenu ès lettres patentes dudit Seigneur ſur ce depeſchees à Fonteinebleau le dernier iour d'Aouſt, Mil cinq cens cinquante vn.

Par le Roy à voſtre relation Signé
Bohier.

Bibliopola ingenuo Lectori.

CVm ſuperioribus annis habuiſſes à nobis, ingenue Lector, Petrum Philippum Corneum, Peruſinum, Iuris vtriuſq; & Doctorem & interpretem clariſsimum, nihil antiquius duximus, quàm tantum Autorem, aliòqui mancum, & multis corporis ſui partibus laborantem, integrum & abſolutum aliquando tibi reddere: operæ pretium nos facturos exiſtimantes, ſi diligentia noſtra, ſtudio, induſtria, & quantumuis graui rei familiaris diſpendio, eum ipſum, vel temporum iniuria, vel certè hominum neglectu iniuria ve, iampridem puluere ſitúque obductum, in lucem vindicaremus. In quo nec Dij ipſi conatus noſtros liberales, nec noſtrâ opinionem fefellerunt, nec tuis ſtudijs tam perſpicuum Iuris vtriuſque lumen inuiderunt. Hac igitur poſtrema editione hæc præſtitimus: Primùm, vt inſignes illos Cornei Commentarios in Primam Codicis Partem, item & in Secundam Digeſti Veteris, iam haberes, qui quidem hactenus deſiderabantur. Proximè, vt quæ ſcripſerat in Secundam Codicis Partem, tibi iam integra adeſſent, quæ anteà manca, & penè mutila paſſim circumferebantur. Omnia certè ſumma fide exactáque diligentia, elimata, atque illuſtrata doctiſs. Adnotationibus Magnifici D. Scipionis à Trigona I. V. D. celeberrimi, & iam Legum profeſſoris eminentiſs. in nobiliſsima Valentina Academia. Nec tamen eò quicquam obmiſſum eſt eorum, quæ inſignes illi Iureconſ. Lancelotus Decius, & Henricus Ferrendat in Secundam Codicis Partem iampridem erant commentati. Poſtremò omnia fideliter & exactè curauimus excudenda: Summaria his adijcientes, & Indicem locupletiſsimum. Tuarum igitur, ingenue Lector, iam partium erit, hos noſtros conatus boni conſulere, & hoc beneficio tantiſper frui, dum maiora in dies in tuam vnius cauſam cogitamus, atque adeò dum molimur editionem eiuſdem Autoris in Primam Digeſti Veteris, & in totum Infortiati corpus. Quod quidem, Dijs iuuantibus, propediem accipies. Bene Vale.

Incipiunt Commentaria Domini Petri Philippi Cornei, Peruſini, ſuper prima parte Codicis. Et primo ſuper Rubric.

De edendo.

SVMMARIVM.

1 Continuatio huiuſcemodi rubrice fundata in hoc quod editio eſt preparatoria iudiciorum, & tandem ſaluatur gloſſa in hac continuatione.
2 Quot modis conficitur editio.
3 Quare de edendo.
4 An gerundium importet neceſſitatem.
5 Quo ordine procedatur in caſu, ꝓpoſite accuſationis, hoc ordine Titius inſultauit Caium vulnerando.
6 De criminali ad ciuile peruenitur.
7 Uarie allegationes nature gerundij.
8 Alia ratio ponitur, quare de edendo dicit ſeu magis declaratio rubrice.

IN gloſſ.
prima ſbi, quod
1 † eſt preparato-
riũ hoc iudicio-
rũ. inquantum
iſte titu. tractat de
editione actio-
nis & libelli, que
vere eſt prepara
toria iudicij; nam
fit ante alios a-
ctus iudiciales,
vt in auth. offe-
ratur. ſ. de litis con. & in. c. i. &. ꝗ. de libelli obla. & ſ. eod. l.
edita vbi dicitur. Sed inquantũ tractat de editione ra
tionum & inſtrumentorum, de quibus in ſeq. particula
gl. noſtre, non procederet iſta continuatio: quia iſte non
ſiunt regulariter ad parationem iudicij, ſed ad merita
cauſe, niſi forte de his inſtrumẽtis, ſiue rationib⁹ actor
feciſſet mentionem in libello, quia tũc tenetur actor eas
edere reo, ad deliberandum, & ſe preparandum, vt. l. i. ꝗ.
edenda. ff. eo. & tangam in. d. l. edita. tamen non incon-
uenit poſtquã de preparatorijs tractat etiam de pro-
batorijs dicere cum ambo ſub generali vocabulo, edi-
tionis comprehendantur, & ita latius fit. ff. eod. ¶ In
2 eadem ſbi, no. quod triplex † potes addere quartum. ſ.
actorum, vt dicit gl. in rubr. ff. eo. in ſi. de qua in. l. ꝗ. ſ. eo.
que editio interdũ fit ad preparandum, & interdum ad
3 inſtruendũ iudiciũ, vt dicetur. ¶ In eadem ſbi, † qua-
re dicit de edendo. hoc remittit ſe ad gl. in rub. ff. eod.
vbi dicit quod ideo dicit de edendo, & ſic per gerundiũ,
& non de editione, & ſic per ablatiuũ verbalem, vt oſten
deret quandam neceſſitatẽ imponi edenti, que non im-
ponitur pacifici volenti. & hoc tenet etiam Odofr. hic. &
ibi. ſed Pet. Cy. Bar. Raph. & Ang. reprobant gloſſ.
quia immo vt dicit Cy. ſibi fuiſſe reſponſuꝫ a grãmaticis,
non eſt de natura gerundij importare neceſſitatẽ quod
etiam patet in tit. de poſtul. & de in ius vocan. iuncta. l.
vnica. ſ. vt nemo inuitus. & vt voluit Bar. iſtud quod di
cit glo. nihil eſt dicere. & propterea aſſignat ipſe aliaꝫ ra
tionem, dicens quod Imperator in hoc tit. prius inten
dit determinare de actu edendi: non de effectu editio-
nis. ideo poſuit iſtud nomen gerundium, edendo: quia
ſignificat per modum agendi & patiendi. & ſic eſt ſigni-
ficatum iſtius actus, de quo intendit tractare: & ita tran
ſeunt communiter doctores. Petrus autem de bella
pertica expedit ſe vno verbo dicens rationes eſſe, quia
ſic placuit conditori. & ita reperio tenuiſſe Bald. hic in
quibuſdã reportationibus ſcriptis manu Angeli eius
fratris. ita etiam tenuit Fulgo. in rubr. ff. eodem. & fuit
de intentione Specu. qui eandem materiaꝫ tractãs po
ſuit tit. de inſtrumentorum editione, & non de edendo. &
Bal. vero hic in lect. dicit poſſe ſaluari gl. quia gerun-
dium habet actiuum & paſſiuum ſignificatuꝫ & inquan-
tum habet actiuũ, non inducit neceſſitatem, vt in titul.
de in ius vo. ſed inquantum habet paſſiuum bene indu
cit, vt hic Ang. tenet hic. vt. B. ſed in. l. ſi tu ex parte. ff. de
4 acqui. hered. dicit quod † quando gerundio preponi-
tur prepoſitio, de interdum importat neceſſitatem, vt
hic. & in tit. de libe. & poſth. here. inſtit. interdum nõ im-
portat, vt in. d. tit. de in ius voca. & de poſtu. & ita refert &
ſequitur Imo. in. d. l. ſi tu ex parte. Tu adde, quod ſi lo
quitur negatiue ſemper neceſſitatem importat, vt in ti.
de rebus eccl. non alie. & in auth. de non eligẽ. ſecundo
nub. cum ſimi. Item adde pro Bal. quia veruꝫ eſt quod
gerundium in paſſiua ſignificatione ſemper importat
neceſſitatem. & ita dicit grammatici. vt patet per Do-
natum in eunucho, dum dicit faciundũ fuit ſubdit ipſe
Donatus legendum ſcribendum faciendum tectuꝫ. hoc
ſemper neceſſitati adiungitur. vnde Uergilius lib. Ae-
neid. xj. aut pacem Troiano ⁊c. hoc etiam probatur ali
bi in bucolicis Eclog. viij. frigidus in pratis cantan-
do ⁊c. id eſt dum cantatur, ita poteſt dici pro Bald. ſed
non fuit iſta intentio gloſſ. in fine. vbi ſubintelligit accu
ſatiuum poſt gerundium, & ſic ſentit quod hic ponatur
in actiua ſignificatione. Ut autẽ ex iſtis grammatica-
libus percipiatur vtilitas concludo, quod communis
intelligentia eſt tenenda: quia vere gerundium inſtruit
quid agendum, & ſic denotat actum in fieri, nõ proprie
in facto eſſe neqꝫ per modum ſeparatum ab ipſo actu,
5 ſed in ipſo actu. vnde Bar. conſulẽdo dixit, quod † ine-
pta eſt inquiſitio continens, quod Titius inſultauit
Caium percutiendo ipſum cum enſe: quia cuꝫ inſultus
fuerit ante percuſſionem expletus & perfectus. eſt eniꝫ
inſultus, in alium ſaltus, vt habetur in. l. i. ꝗ. cum arie-
tes. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur. ſuperue-
niens percuſſio non modificat, neqꝫ qualificat, aut de-
clarat inſultum: vt eſt de natura gerundij, modificare,
qualificare, & declarare actum. ad hoc. l. ſi quis maior.
ſ. de tranſact. & l. i. ſ. de his, qui latro. occul. & ff. de vi &
vi arm. l. vim facit. & in. c. in noſtra. extra de probat. ſed
Tancredus in quadam ſua compendioſa in quarto. c.
q. ꝗ. concludit dictam inquiſitionem tenere, ne delicta
remaneant impunita, & etiam quia ſolent improprijari
ad ſuſtentationem libelli. ad hoc. l. ſed & ſi poſſeſſori. ꝗ.
item ſi. ff. de iureiur. vnde poſtquam inſultus, & percuſ-
ſio eſt probata, delinquens veniet puniendus de vtro-
que. & ita videtur velle Io. de plat. inſti. de act. in rub. &
Paul. de caſt. in rubr. ff. eod. in vltimis verbis. licet in
prin. dicat. quod ſi gerundium iungitur verbo quod de
ſe nihil importat ponitur declaratiue, puta ſi accuſaui
te: quia deliquiſti. & ſic in genere generaliſſimo. vt ita
dicam ſubiungendo gerundium, puta deliquiſti occi-
dendo Titium, vel receptando bannitos videor accu-
ſare Titium de homicidio, vel de receptatione. ſed ſi
verbum de ſe importaret, vt ſi accuſo te quod me inſul-
taſti vulnerando nõ videor accuſare de vulnere: ſed de
ſolo inſultu. quia verbum, inſultaſti, de ſe ſatis impor-
tat. vulneratio autem eſt actus ab ipſo inſultu ſepara-
tus. & ſic delinquens non veniet puniendus ex eo pro-
ceſſu de vulnere, vt ibi videtur velle ipſe Paulus de
caſtro. contra eius opinio facit text. in dicta. l. i. de his
qui latro. & in dicto capitulo, in noſtra. Sed poteſt ſu-
ſtentari intelligendo, quod dictus accuſatus non ve-
niat puniendus vigore accuſationis: ſed quod veniat
puniendus per officium iudicis ex predicta prima ra-
6 tione Tancredi. etiam ex eadem inſtantia. ſicut † de cri
minali peruenitur ad ciuile. ex eadem inſtantia officio
iudicis. vt. l. interdum fur. ꝗ. qui furem. ff. de furtis. &
ibi per Bartol. & Bald. in. l. quod emendi. ſ. de condi-
ctione ob turpem cauſam. & ſic tenenda erit iſta media
via circa predictam queſtionem, non improbando alis
ter quod ſupradictum eſt de gerundio, iuncto verbo de
ſe ſignificanti actum perfectum. & determinatum. De
7 natura † autem gerundij plene habetur per Andre.
de piſis in quodam ſuo tractatu de gerundio. & per
Ioan. And. in capitulo primo. de poſtu. prelat. in no-
uella. & per eundem in titulo. de libelli conce. ꝗ. nunc
videndum circa princip. & per Bartol. in. l. i. de condi

¶ Circa iſtã ru-
bri. nunquid ex
preparatorijs infe
ratur neceſſario,
ad preparatum
cõclude, quod ſic
quãdo eſſentia-
liter neceſſario
implicant: alias
ſecus: et ideo in-
trepide, conclu-
dendum eſt puel
larum matrona-
rum ac bonarum
galliæ conſuetudi
nem ſuccẽ. con
iungen ob oſcu-
lum luxurioſum
non eſſe dote pri
uandam vt hic,
& in rub. de indi.
bene cõcludunt
nouiſſimi. & prelu
datis quod gerũ
dioꝝ ꝓpria na-
tura non neceſſi
tas ſed actus exe
cutio denotatur,
vt hic concludit
Mo. & in rub. ff.
eo. & ſi ꝓponatur
accuſatio ꝙ Ti-
ti⁹ inſultauit Ca
ium vulnerando
de iſſultu, de vul
nere. dictũ intel-
ligitur eſt cõmu
nis opi. vt dicit
hic Mo. & bene.
S. T.

¶ Sup iſta rub.
vos do. bene et
copioſiſſime, vl-
tra alios loquen
tes videatis; do.
Rim. & do. meũ
do. Marcum de
mantua. S. T.

¶ Circa hãc ru-
bri. de edẽdo. vi-
deatis do. me.
Ang. in cõſ. cxx.
do. Panor. cõſi.
xiij. in principio
in. i. vol. Ang. cõ
ſil. x. do. Lud. ro.
cõſi. cclij. col. ij.
& conſi. cccxvij.
do. Fran. Aret.
cõſi. cxv. do. Ale.
conſil. lvij. in. i.
volu. dom. Ale-
xã. in conſi. ij. in
ij. vol. do. Iaſ. in
l. i. col. xvij. ſolu.
matri. do. Felin.
in. c. i. in. v. col. ex
tra. de probatio.
vltra nouiſſimos
hic. S. T.

regula ſemel malus.in.vi.merito producens debet pro‑
bare.faciunt que habentur in.l.diuus.ff.de in integ.re‑
ſtitu.vbi vna preſumptio tollit aliam, vel ſecundo illud
inſtrumentum erat ſuſpectum:quia erat cācellatum ſiue
abraſum ſupple ſecundum docto.in loco ſuſpecto,ſcili‑
cet,in ſubſtantialibus dicti inſtrumenti,ſecus in nō ſub‑
ſtantialibus per ea que habetur in.l.edicto.§.de edicto
diui.& in.l.ſi vnus.§.de teſta.& his duobus modis intel‑
ligit gloſ.prima hic iſtum text. ¶ Ex qua intelligentia
not.quod inſtrumentum ſuſpectū poteſt adiuuari per
extrinſecam probationem,& ſic per teſtes:vt etiam pro‑
batur in auth.de inſtru.cau.& fide.§.oportet.quod intel
lige verum,ſecundum Innoc.in.c.qualiter.de accuſa.et
in.c.fraternitatis.de hereticis,niſi ille qui ſcripſit illud
inſtrumentum fuiſſet damnatus & remotus ab officio:
quia tunc illud inſtrumentum per teſtes iuuari nō poſ‑
ſet,quod etiam probatur in authē.de fide inſtr.§.quid ſi
tabellio. ¶ Item ex dicta intelligētia no.quod duobus
modis poteſt dici inſtrumentum ſuſpectum,ſcilicet, ra‑
tione perſone conficientis illud & ratione abraſionis, vt
in gloſſ.dicitur etiam ſuſpectum ratione perſone,que il
lud in iudicio producit per ea que habentur in.l.ſi quis
ex argen.§.i.ff.de eden. Item ratione deficientis ſolem‑
nitatis:vt habetur in.l.iubemus.§.de teſta. Item ratio‑
ne perſonarum que requiruntur de ſubſtātia inſtrumen
ti in eo:vt habetur in.l.i.§.i.& per totum.l.ff.de verbo.
oblig.de quibus omnibus vide per Moder.in.d.l.iube
mus. Ultimo vide hic Bald.ponentem materiam in‑
quiſitionis,ſcilicet,qualiter & quando & in quibus caſibus
ſit permiſſa,& multa circa huiuſmodi de qua materia ha
betur per Bartol.in.l.i.§.ſi publico.ff.de adulter.& per
Baſſ.latiſſime in.l.ea quid.§.de accu. Tex, ſciant cuncti.

SVMMARIVM.

1 ¶ Accuſator debet accuſationē probare per idoneos
teſtes vel per documēta apertiſſima, vel indicia indubi
tata & luce clariora,& in criminalibus requiruntur pro‑
bationes luce clariores.

a 1 SCiant cuncti. [a] Accuſator debet accuſa‑
tionem pba‑
re per idoneos teſtes,vel per documen‑
tum apertiſſima vel indicia indubitata,
& luce clariora.h.d.ſecundum Bald.vel
ſic,ſecundum Bar.& doc. In criminalibus requiruntur
pbationes luce clariores.h.d.tene menti, quod iura vbi
viderunt maius periculum ibi cautius & diligentius p‑
uiderunt:vt habetur in.l.i.in prin.ff.de abigeis.& hic in
tex.noſtro,vbi teſtes idoneiores requiruntur in crimina
libus quam in ciuilibus:qꝛ in criminalibus maius peri
culum vertitur cum quelibet criminalis cauſa parua ſit
maior qualibet magna pecunia: vt habetur in.l.in ſer‑
uorum.ff.de penis.& ideo in criminalibus non defertur
iuramentum accuſatori pbanti maleficium per vnum
teſtem in defectum ſemiplene probationis,vt accuſatus
condemnetur:vt tenent omnes doc.in.l.admonendi.ff.
de iureiuran.& in.l.bone fidei.§.eod.tit.licet bene vnius
teſtis ſit ſufficiens indicium ad torturam,ſecundū Bar.
in.l.ſi.ff.de queſtionibus. Item in criminalibus conſan‑
guinei & affines non ſunt idonei teſtes:vt eſt gl.in.c.acce
dens.vt lite non conteſt. & ibi per canoniſtas & doct.po
nunt in.l.parentes.§.tit.i.& tenet Bar.in.l.qui teſtamen
to.§.per cōtrarium.ff.de teſta.de quo habetur tertia.q.
i.c.i.licet ſecus ſit in ciuilibus,vt dictis iuribus. preter
quam in cauſa iniuriarum ciuiliter mota:qꝛ in ea con‑
ſanguineus,vel affinis non poteſt eſſe teſtis per ratio‑
nem:quia tunc eſſet teſtis in cauſa propria quod eſſe nō
debet.l.idoneus.§.tit.i.nā dedecus quod incurrit vnus
de parentela concernit omnes de parentela,& iniuria,
que ſit vni de parentela concernit caſus et eo:vt habe‑
tur in.l.ij.§.iij.& iiij.ff.de libera.cauſa.& l.patri.ff.de mino.
& ſic in criminalibus debent eſſe teſtes idonei, id eſt, o‑
mni exceptione maiores per hunc tex.quem ſecundo te‑
ne menti.ibi documentis, quod quando maleficium p‑
batur per inſtrumentum debet eſſe apertiſſimum & cla‑
rum.ſed aduerte ſecundum Bald.quia maleficium non
probatur per inſtrumentum confectum per notariū ad
rogationem vnius puta partis que ſubſtinuit maleficiū
vel ad rogationem vnius per rationem : quia iudex de‑
bet examinare teſtem deponentem de maleficio viua vo‑
ce vt habetur in.l.iii.§.idem diuus.ff.de teſt.licet illud
inſtrumentum bene faciat aliquod adminiculum prout
tenet gl.in.l.contra negantem.§.ad.l.Aquil.& hoc mo‑
do non loquitur hic ſed loquitur quādo accuſatur quis
quod fabricauit inſtrumentum falſū, vel fecit fabricari
quo caſu inſtrumentum illud probat maleficium.l.iube‑
mus.§.oeconomus.§.de ſac.ſan.eccl.& l.ſi quis legatū.
ff.de falſis.vel etiam quando pduceretur inſtrumentum
in quo contineretur confeſſio alicuius de maleficio , vel
eſſet ſententia cōdemnatoria maleficij:nam talia inſtru‑
menta ſi ſunt apertiſſima probant maleficiū.faciunt que
habentur in.l.quoniam.ff.de infami.& hoc modo loqui‑
tur.Liſta.ſecundum eum. De quo tamen latius , an &
quando per inſtrumentum probetur maleficium, vide
hic per Cy.& per Bar.in.l.ſenatus.ff.ad Turpil.& per
Io.and.in regula,ſemel malus.in.vi. Tertio tene menti
ter.ibi indicijs indubitatis.qđ in cauſa criminali ad cō‑
demnādum aliquem vbi non ſunt teſtes nec inſtrumen‑
ta per que probetur maleficium requiruntur indicia
indubitata & luce clariora , nec ſufficerent leuia indi‑
cia,licet bene ſufficerent ad torturam.de quo tamen an
& quando indicia & qualia ſint ſufficientia ad cōdemna‑
tionem & qualia,& que ad torturam , vide latiſſime per
Bar.in.l.ſi.ff.de queſtionibus.& per Bal.hic,& canoni‑
ſtas.in.c.ſuper his.de accuſa.& hic ſit finis preſentis an
ni,ad laudem omnipotētis Dei,& eiusglorioſe matris
cuius feſtum cras celebratur.

¶ Finis vtiliſſime & ſubtiliſſime Lecture , ſuper
prima parte Codicis,celeberrimi iureconſulti ſue
etatis & noſtre iure merito doctorū principis,do‑
mini Petri Philippi de nobilibus de Corneo
Peruſini. Ad laudem Dei eiuſq; glorioſiſſime
matris,totiuſq; triumphantis Eccleſie.

a ¶ Super hac.l.ſciāt cuncti.vltra Mod.poſt Bal.Sali.Paul.de caſt.& do.
Corn.obſeruetis mirabilem & ſingularem gl.in.l.pen.ff.de queſtio.quam di
dici a do.Io.de imo.in.l.qui aliena.in.§.ſi.de acquir.hered.& vltra Mo.ob‑
ſeruetis in materia iſtius.l.Oldra.in cōſ.cxviij.Roma.in cōſ.xlv.& cōſ.liij.
in ſi.do.Bar.vero.in conſ.vi.in.iij.col.do.Feli.in.c.prudentiā.in.§.vi.in.ij.
& iij.col.de offic.
deleg.do.Alexā.
in.l.iiij.in.i.colū.
in fin.de teſta.et
ampliate iſtā.l.
vt per do.Alex.
in conſi.cxxiij.in
ij.col.in.ij.vol.et
ampliationes,et
pulchra exēpla
habetis p Fulg.
in cōſ.clxxiij.per
Paul.de caſt.in
conſil.cxxvij.per
do.Alex.in cōſi.
xv.in pen.col.in
ij.vol.& in conſil.
lxxxix.in.ij.col.in
iij.vol.& in conſil.
cxxi.in.ij.vol.& p
text.l.noſtre ob‑
ſeruetis optimas
decl.Bar.& mo‑
der.in.l.fin.de in
li.iurā.Cuma.in
cōſil.cxxiij.do.
Panor.in conſi.
xxxiij.in.ij.col.in
i.vol.Io.de ana.
in cōſi.lxix.& cōſi.
lx.in.i.col.dom.
Alex.late ī cap.
tertio loco.in.ij.&
iij.col.extra de p
ba.& omnino vi‑
deatis Mo.Bo
nonienſes & Pa‑
tauinos ī.l.ſi.ff.
de queſti.do.Al‑
ciat.in tra.pſum
pti.& Moder.in
trac.de indi.& tor
tura.preſertim in
i.&.ij.char.& q d
cant teſtes omni
exceptione maio
res,vltra Mod.
hic,& in tract.de
teſti.habetis gl.
in.c.i.de cōſan.et
affi.do.Alexā.in
conſil.xvii.in.i.
vol.& in cōſi.lxx.
in.v.col.in.ij.vol.& conſil.v.in.iij.col.& conſil.xiij.in penul.col.in.i.vol.do.Fe
lin.in.c.literis.de teſt.Ioan.de ana.& do.Felin.in.iij.col.in.c.cum oporteat.
de accuſatio. Et ex his ad laudes Dei & Marie virginis,ſit impoſterus finis
per me Scipionem de Trigona de ciuitate Placie Sicilie,vltra ſaruin re‑
gni ad additiones(celeberrimi iſtius Iureconſulti.do.Petri Philippi.de
nobilibus de Corneo Peruſini iure,merito ſue etatis,& noſtre doctorū prin
cipis)in lecture prime partis Codicis. S. T.

Regeſtum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ſſ tt vv xx yy zz.
Omnes ſunt quaterni,preter yy & zz qui ſunt terni.

LVGDVNI.

Excudebat Iacobus Faure.

PETRI PHILIPPI CORNEI PERVSINI IN SECVNDAM CODICIS PARTEM

Commentarius cùm elegans tum doctus, nunc longè locupletior, quàm anteà, ex vigilijs ipſiuſmet Autoris, quæ hactenus latuerant, redditus: ac non modò Adnotationibus Lanceloti Decij, Henrici Ferrẽdat, ſed & recẽns Scholijs magnifici D. Scipionis à Trigona, V. I. D. eminẽtiſs. atq; iam Legum Profeſſoris in celebri Valentina Academia, illuſtratus.

Acceſſerunt his Summaria, & Index copioſiſſimus.

LVGDVNI,
Apud hæredes Iacobi Iuntæ.
1553
Cum priuilegio.

PAr grace & priuilege du Roy, eſt permis aux heritiers de feu Iaques Ionte Marchãt libraire de Lyon, & à Guillaume Regnauld marchant bourgeois dudict lieu, d'imprimer, vendre & diſtribuer *Omnes lecturas in iure ciuili D. Petri Philippi Cornei, Peruſini*, qui ne furent iamais parci deuant imprimees. Et defendu à tous Marchans Libraires & autres quelconques de imprimer, vendre ou diſtribuer leſdites Lectures ſans le congé & permiſsion deſdits heritiers, & dudit Regnauld, ſur peine de confiſcation deſditz Liures & d'amende arbitraire; & ce, iuſque au temps & terme de dix ans, à comter du iour & datte, qu'vn chacun Liure ſera acheué d'imprimer: comme plus aplein eſt contenu és lettres patentes dudit Seigneur ſur ce depeſchees à Fonteinebleau le dernier iour d'Aouſt, Mil cinq cens cinquante vn.

Par le Roy à voſtre relation Signé

Bolier.

PETRI PHILIPPI CORnei, Peruſini, Iureconſulti clariſſimi Commentarii

in Secundam partem Codicis, ſedulò caſtigati, & primùm Lanceloti Decij, Henr. Ferrandat Niuer. iam verò recens Adnotationibus Do. Scipionis à Trigona, I. V. D. illuſtrati.

*Qui admitti ad bonorum poſſeſ. poſſunt & infra quod tempus*ᵃ. *Rubrica.*

SVMMARIVM.

1 Continuationem fieri a remotis, non refert, modo tituli aliquot de eadem re tractantes interponantur.
2 Bonorum poſſeſſionem generalem non eſt reperire.
3 In bonorum poſſeſſione agnoſcenda que deſiderentur.
4 Bonorum poſſeſſio ex inde agnoſcenti queritur, ex quo ille dicit agnoſco bonorum poſſeſſ. coram iudice: & eo iudicis interrogatio otioſa eſt.
5 Actio cauſata a bonorum poſſeſſ. quid differat ab ipſa bonorum poſſeſſione, quibuſue terminis vtraque diſtinguatur.
6 Bonorum poſſeſſio omnis an pretoria: an vero etiam quedam ciuilis.
7 Bonorum poſſeſſio, quid.
8 Ius pretorium, quid.
9 Preſidum ſtatuta ſunt pretoria, que bonorum poſſeſſionem, non hereditatem deferunt.
10 Statuta a Comite, Duce, vel Marchione, ius pretorium conſtituant, an potius ciuile diſting. nu. 11.
12 Preſidum ſeu Poteſtatum ſtatuta ius pretorium conſtituunt, non ciuile.
13 Bonorum poſſeſſionem agnoſcens, an efficiatur heres iure ciuili.
14 Ius directum & vtile ſimul ſtare nequeunt.
15 Succedens ab inteſtato iure pretorio, non dicitur habere tacitam voluntatem, ſi nequeat ſuccedere iure ciuili

1 IN gloſſ. rubrice in prin. hanc continuationem ſequitur Cyn. & Bart. Nec ob. q. † videtur fieri a remotis: quia de bonorum poſſ. que datur in bonis liberti tractatur in titu. de bo. li. quia alij tituli ſequentes incidenter ponuntur tanquam facientes ad materiam tractatam in dicto titu. de bon. li. & ideo non inconuenit, ſi hec continuatio ſit a remotis interpoſitis aliquibus titulis de eadem materia tractantibus. l. i. ff. ſi tab. teſtamenti extabunt. inſtit. de lega. in prin. & quia titu. de obſeq. parentibus preſtan. & titu. de lib. & eorum lib. parum faciunt ad materiam bono. poſſ. Ideo poteſt continuari ad proxima, ſequendo mentem gl. q. in tit. de bon. lib. tractatum fuit principaliter de bono. poſſ. que datur patrono in bonis liberti. & etiam in tit. ſequenti & in tit. proxime precedenti tractatur de duobus beneficijs que datur liberti per quorum vnum perdit patronus bon. poſſ. contra tab. in bonis liberti, & per alterum non perdit. ideo occaſione dicte bon. poſſ. que datur in bonis liberti, ponit de alijs bon. poſſ. Et quia plures ſunt ſpecies bono. poſſ. vt patebit in titulis ſequentibus, & maxime in. l. ſ. ſ. vnde legitimi. ideo ſecundum Bal. premittit hunc titulum generaliter tractantem de omnibus, licet aptem hic titulus tractet de bono. poſſeſſ. in genere: prout etiam dicit glo.
2 noſtra: † tamen non eſt reperire bono. poſſ. generalem
b ſecundum Bal. Et ideoᵇ non ſufficit dicere coram iudice, ego agnoſco bono. poſſeſſ. niſi dicat, quam & quare et quo enim requiritur preſentia iudicis. l. ſ. ſ. eo. debetur fieri quod iudex intelligat, quid fit coram eo. q. ignorans non dicitur preſtare conſenſum neque preſentiam: de verborum ſignifica. l. coram. de arbit. l. diem proferre. §. coram. ſecundum Bal. non tamen requiritur, quod nominet ſpeciem bonorum poſſeſſ. ſed ſufficit quod id, ex verbis agnoſcentis colligatur: prout in ſimili dicemus in actione exprimenda in libello. vt. c. dilecti. extra de iudi. & per gl. & doc. in. l. i. §. editiones. ff. de eden. & l. i. eid. ti. eo. tit. ſecundum Pon. que procedunt, quando iudex non interrogaret agnoſcentem quam bono. poſſ. agnoſceret, alias ſecus ſecundum Bal. in. l. ſi in. ſ. i. eo. per tex. ibi & arg. eius quod dicitur in teſte, in. l. ſolam. C. de teſti. & in. l. etate. §. nihil. ff. de interrog. act. & l. fin. C. de anna. excep. Ad hoc quod not. Bal. in. l. ſ. proxi. in prin. queſtio, dicens quod ſufficit quod quis dicat, ego agnoſco dominium bonorum talis, vel ego volo eſſe dominus bonorum talis, vel ſimilia verba, ſecundum eum quem ſequitur Pon. ad hoc. l. i. ſ. vnde legiti. vbi per illum tex. hoc firmat Pon. dicens ibi eſſe materiam pro opin. ſua hic contra Bal. hic licet inquirere non multum vageat ad idem quod not. Bar. in. l. i. ſ. de bono. poſſeſſ. ſecundum tab. dicens quod illa. l. que ponderabat certitudinem iudicis, non procedit hodie ex quo iudex nihil habet agere, de quo vt ibi. propter quod teneri poſſet quod etiam iudice interrogante non teneretur exprimere. Nec
3 ob. ratio Bal. quia † ſatis eſt, quod iudex intelligat quod agnoſcens intendit agnoſcere bonorum poſſeſ. ibi competentem, vt agnitio bonorum poſſeſ. dicatur coram eo facta: licet ignoret que bonorum poſſ. ſit delata. ad hoc tex. in. d. l. ſi. ibi qualiſcunque teſtatio acquirende hereditatis oſtendatur. Et hanc partem, quod idem ſi iudex interroget. tenet Paul. in. l. quandiu. ſ. eo. ea ſola ratio
4 ne: quia iudex nihil habet agere. † Vnde fruſtra interrogat: pro quo facit vltra eos vna ratio: quia eo ipſo quod quis dicit, agnoſco bonorum poſſeſſ. coram iudice, ſtatim ſine temporis interuallo queritur bono. poſſ. ex quo vt dictum eſt iudex, nihil habet agere. quare interrogatio iudicis ſecuta non debet auferre bonorum poſſ. queſitam. In eadem ſbi. §. bonorum. vbi ponit hanc diſtinctionem quam ſequitur glo. ibi & Cyn. hic & Bar. in. l. ſ. proxi. pro qua ſaluanda ſunt neceſſarie ſuppletiones que ſequuntur in glo. & de ea dicetur in ſ. gl. In eadem ibi: propter quod. non quo ad differentiam bo-
5 norum poſſeſſ. hereditatis peti. Illa † enim eſt actio que cauſatur a bo. poſſ. & eſt immediata perſequendi: & c. que, denotatur per dictionem quo. Sed bono. poſſ. eſt cauſa mediata, que denotatur per dictionem propter. vt. l. ſocius qui in eo. ff. pro ſocio prout declarat Bar. in. l. proxima. nam bonorum poſſeſſio. non eſt actio neque officium iudicis hodie. l. i. eod. licet olim eſſet officium iudicis decernentis, ſecundum eum. In. ead. ibi pretorium.
6 † Omnis enim bono. poſſ. eſt pretoria, & ideo habet annum vel centum dies. l. eo. l. ij. ſecundum Bal. licet quandoque transſumatur de iure ciuili: vt per doc. in. l. emancipata. ſ. eo. & ſ. de his qui an. aper. tab. l. i. & l. illud. §. ſi. cum. l. ſeq. ff. de bon. poſſ. contra tab. ſecundum eum. Sed imo eſt reperire bo. poſſ. ciuilem, ſi. l. ciuili dat. l. a. ff. vt ex leſena. conſ. bo. poſſ. vel. & inſt. eo. §. ſeptima. & dicit Bar. in. d. §. bonorum. & dicetur latius in. l. ſ. ſ. vnde cog. & pro-

a Praeſtiue ſeu quando, circa hanc rub. qui admit. videatis vl. Ab. Fulg. conſil. cc. v. d. Fran. are. conſ. c. viij. cc. vij. aeſde. d. Are. conſil. lxix. & conſ. clv. col. iij. d. Ale. conſil. lvij. in. ij. lib. videatis. d. Bulg. de bul. hic poſt Tygr. Nicol. de matteiſ. Bal. & d. Lud. Rom. in hac rub. T. S.

Circa hanc ru. videatis ſolemnes rep. do. Andree Barb. ſiculi meſſenſis. & repetitiones ſingulares (inter ceteras) d. Lini farrarienſis. d. Purpurati. & vltra alios adnotatum pluri ma digna. excellentiſſimi preceptorem mei copioſiſſime, & eleganter, in hac rub. S. T.

Circa rub. continua. videatis nouam declarationem. d. Rimi. hic eo. ī. c. quare Imperator denominat rub. a perſonis & non a rebus vt iureconſulti in ff. fecerunt. videatis do. Rimi. in hac rub. in ij. col. & vltra alios, preceptorem meum dom. Marcum de mantua, in hac ru. in i. ij. & iij. col. & cum hic tractet de iudicio ſummario, vt volunt omnes in hac rub. & in. l. ſi. in. eo. tit. & patet q. in bo. poſ. conſequende iudicio hoc non requiritur ordinario iudicio applicanda, vt voluit do. in. l. prolatam. C. de ſent. & interlo. omni. iud. & poſt gl. in. l. iij. §. ſi cum cognitio. ff. eo. tit. declarat Paul. de caſ. in conſ. xlviij. an. ij. volu. & excellentiſſimus do. d. Robertus maranta in Spec. aduo. in. ij. col. in ij. q. ix. q. principalis. et inquantum originaliter. d. Barb. & Ro. querit vtrum quid in iudicio quantumcunque ſummario ſit conſcienda perſonarum legitimatio. concludatis ſic, vt concludit do. poſt gl. in. l. ſi. ſ. de edi. diui. Adria. tol. & hic. d. Barb. & d. in mantua. ponderantes verba rubrice: quo ad perſonas, & tempora, & adeſt rub. etiam. qui teſtace. poſſunt. dicatis vt latiſſime per eos.

b Et ideo. Hunc articulum examinat late. d. Alex. in. l. quandiu. ſ. eo.

ff. de cuſto. reo. l. diuus. & tenet hic Cyn. Et hoc caſu in-
telligendus eſt hic text. ſed eſt intelligẽdus, quod captus
debet relaxari captio fideiuſſ. quando nõ eſt pena corpo-
ris afflictiua: vt eſt pena deportionis, vel damnationis
in metallum, pro quibus poteſt quis bene relaxari datis
fideiuſſoribus: vt. ſ. eo. l. minime. Item etiam not. ex iſto
5 tex. † quod offerens fideiuſſores pendente appellatione,
ita debet relaxari, ſicut ſi obtinuiſſet in prima cauſa: vt
patet hic, quod tene menti. Licet huic videatur obſtare,
quod pendente appellatione nil debeat nouari, & per cõ-
ſequens reus criminis non deberet detineri in carceri-
bus: q2 detentus in carceribus non põt ſe defendere, cũ
dicatur facta executio, que non debet fieri pendente ap-
pellatione: vt. l. j. ff. nihil noua. pend. appell. & eo. l. appel
latione. imo etiam ſi detinetur in carceribus, non pote-
rit nec per ſe nec per procuratorẽ ſe defendere: quia in
criminalibus cauſis non admittitur procurator: vt. l. j. an
per alium cauſe crimi. & ff. de procurat. l. ſeruum quan-
doque. §. publice. niſi dicas, quod hic eſt ſpeciale, vt reus
pendente cauſa appellationis detineatur in carcere: q2
licet detineatur in carcere tamen non aliter fit executio.
Quod hic Angel. dicit eſſe notandum contra illos, qui
appellant a captura, quam dicunt iniquam & iniuſtam.
Nec mirum dicit ipſe, ſi debent retineri: quia pendente
prima cauſa poterunt capi, vt authen. vt nulli iudicum.
§. ſi quis vero. de quo etiam per Bar. in ſua repetitione
incipiente: Lapis captus. & per eundem in. l. ſi. ff. de cu-
6 ſto. reorum. ¶ No. ibi: exempla † quod exempla ex actis
extracta, faciunt fidem corã iudice appellationis. & ra-
tio eſt hic, ſecundum Bar. quia extrahuntur cum iudi-
cis autoritate. ¶ Not. ex iſto tex. argumen. quod ſufficit
7 producere inſtrumẽta coram ſolo † notario actis. licet
Bal. hic dicat, quod tali productioni debet intereſſe iu-
dex: arg. l. iubemus. C. de liberali cauſa. ¶ In text. ibi:
8 quorum. not. † quod ita debet fieri productio coram no-
tario competenti, ſicut coram iudice competenti: quia
notarius cauſe debet eſſe competẽs, ſicut iudex. ff. de iure
fiſci. l. in fraudem. §. quotiens. & not. in auth. de heredib. &
Falc. §. ſi vero. Et hinc dicit Ang. hic, quod iudex a quo
9 debet tranſmittere † acta iudici ad quem fideliter ligata
in ſacculo ſigillato iudicis ſigillo, ad hoc: vt illis actis
credatur, ac ſi eſſent originalia: vt hic. & C. de fide inſtru.
auth. ad hec. & c. interpoſita. extra eo. Vltimo poſſet que-
10 ri hic † cũ hic in tex. dicatur ſibi inopia fideiuſſoris ido-
nei: quis dicatur idoneus fideiuſſor: Circa quod dicen-
dũ eſt quod idoneus fideiuſſor capitur tripliciter. nam
ille dicitur idoneus fideiuſſor qui habet quinquaginta
in bonis. l. nonnulli. ff. de accuſa. Aliquando ille dicitur
idoneus fideiuſſ. qui habet tantum in bonis, quantum
habet ille, pro quo fideiuſſit: vt. l. fideiuſſor. ff. qui ſatiſda.
cog. Aliquando ille dicitur idoneus fideiuſſor, qui ha-
bet tantum in bonis, quantum eſt quantitas pro qua fi-
deiuſſit: licet non habeat tantum, quantũ habet ille, pro
quo fideiuſſit. ſi forte ille pro quo fideiuſſit erat multum
diues, vt eſt gloſſ. ſingu. in. l. ſi mulier. in. §. C. de iure dot.
quod tene menti. Et vide. l. ſi vero. §. qui pro rei quali-
tate. ff. qui ſatiſdar. cog. & quod dictum eſt in fideiuſſore,
11 intellige etiam in teſte: quia † ille dicitur idoneus teſtis
qui habet tantum in bonis quantum valet res, pro qua
teſtificatur. glo. eſt notabilis in auth. de here. & Falcid. §.
ſi vero abſunt. & vide quod ſolent notarij inſt. de excuſa.
tuto. §. item & propter paupertatem.

SVMMARIVM.

1 ☞ Appellans temere a ſententia, punitur per iudicẽ
competentem pena extraordinaria. Et quo id iure nu-
mero ſeq.
3 Cum iure Canoni. mitius agitur, quã cum iure Ciuili.
4 Pena extraordinaria, qua plectitur temere appellans,
que ſit?
5 Appellare temere quando quis dicatur.
6 In appellatione a diffinitiua non requiritur grauami-
nis expreſſio.
7 Pena. §. ne temere. C. de appel. & conſ. habet locũ in te-
mere dicente ſententiam nullam. Item & in temere ap-
pellante a ſententia arbitri. nu. 8.

1 S Ne temere. Appellans † te-
mere a ſenten-
tia, punitur per
iudicem competentẽ pena extraordina-
ria. hoc dicit. ¶ In text. ibi: qui malam
litem iuncto ſibi penam. no. quod teme-
rarie appellans punitur pena extraordina. vt hic. quod
2 intellige de iure ciuili. ſed de iure † Cano. nullus temere
appellans punitur, vt not. gl. in. l. j. ff. qui. appellat. non
licet. & in. l. ante ſententie tempus. ſ. quo. appel. non reci-
3 pi: ſed que ratio ſit differentie quod punitur de iure ci-
uili, de iure autem ca. non punitur gloſ. noſtra hic vide-
tur aſſignare rationem: quia mitius agitur cum iure ca.
quam cum iure ciuili: licet Cy. hic aſſignet aliam ratio-
nem videlicet, quia aurum dulcius eſt apud prelatos,
quam apud principẽ vt patet hic per eum. Et hinc que-
4 rit Angel. hic que ſit iſta pena extraordinaria † qua pu-
nitur temere appellans: & concludit quod eſt quinqua-
ginta librarum argenti: vt. ſ. quo. appell. l. ab executore.
5 & C. de epiſ. audi. l. ij. Item poſſet queri hic quomodo di-
catur temere appellans in reſpectu ſententie diffini. vel
interlocutorie: circa quod dic quod dicitur reſpectu ſen-
tentie interlocutorie, quod eſt, quando non docet in ap-
pellatione de grauamine, nec iuſtificat ſententiam ex pri-
mis actis: vt. l. aſt pretor. §. permittitur. ff. de mino. & no.
Bal. in. l. ſi minor. C. de his quib. vt indig. & in c. Roma-
na. §. quod ſi dicitur. eo. extra in. vi. In diffinitiua vero
6 appellatione † non requiritur expreſſio grauaminis: vt
d. l. ſi minor. Item dicitur fruſtratorie appellans, quan-
do ille qui appellauit, appellauit fundata intẽtione ad-
uerſarij: imo talis appellans punitur: vt de dolo & con-
tumac. cap. finem litibus. & in. l. eum, quem temere. ff. de
7 iudic. Item etiam querit Bald. hic nunquid pena † hu-
ius. §. habeat locum in temere dicente ſententiam nul-
8 lam: & concludit quod non: Item etiã querit † nunquid
habeat locũ in temere appellante a ſententia arbitri: &
concludit quod etiam non habet locum. de quibus caſi-
bus vide hic per Bald.

¶ Ad laudem Dei eiuſque glorioſiſſime matris,
impoſitus tandem ſit finis lecture ſuper ſecunda
Parte Codicis ſue etatis, & noſtre Iuriſconſul-
torum merito principis, Do. Petri Philippi
de nobilibus de Corneo, Peruſini.

Regiſtrum.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq
Rr Ss Tt Vu Xx Yy Zz AA BB CC DD EE FF GG HH
II KK LL MM NN OO PP. Omnes ſunt quaterniones.

Lugduni,

Excudebat Iacobus Faure, Anno Salutis humanæ,
M. D. LIII. Menſe Auguſto.

PETRI PHILIPPI CORNEI PERVSINI IN SECVNDAM DIGESTI VETERIS PARTEM

Commentarius inſignis, nuſquàm omnium anteà in lucem editus, & nõ vulgaribus Adnotationibus magnifici D. Scipionis à Trigona, V. I. D. eminentiſs. atque iam Legum Profeſſoris in celebri Valentina Academia, illuſtratus.

Acceſſerunt & hic Summaria, & in totum corpus Index copioſiſſimus.

LVGDVNI,
Apud hæredes Iacobi Iuntæ.
1553
Cum priuilegio.

PAr grace & priuilege du Roy, eſt permis aux heritiers de feu Iaques Ionte Marchãt libraire de Lyon, & à Guillaume Regnauld marchant bourgeois dudit lieu, d'imprimer, vendre & diſtribuer *Omnes lecturas in iure ciuili D. Petri Philippi Cornei, Peruſini*, qui ne furent iamais parci deuant imprimees. Et defendu à tous Marchans Libraires & autres quelconques de imprimer, vendre ou diſtribuer leſdites Lectures ſans le congé & permiſsion deſdits heritiers, & dudit Regnauld, ſur peine de confiſcation deſdiz Liures & d'amende arbitraire; & ce, iuſque au temps & terme de dix ans, à comter du iour & datte, qu'vn chacun Liure ſera acheué d'imprimer: comme plus aplein eſt contenu és lettres patentes dudit Seigneur ſur ce depeſchees à Fonteinebleau le dernier iour d'Aouſt, Mil cinq cens cinquante vn.

Par le Roy à voſtre relation Signé

Bobier.

Bibliopola ingenuo Lectori.

CVm ſuperioribus annis habuiſſes à nobis, ingenue Lector, Petrum Philippum Corneum, Peruſinum, Iuris vtriuſq; Doctorem & interpretem clariſſimum, nihil antiquius duximus, quàm tantum Autorem, aliòqui mancum, & multis corporis ſui partibus laborantem, integrum & abſolutum aliquando tibi reddere: opera pretium nos facturas exiſtimantes, ſi diligentia noſtra, ſtudio, induſtria, & quantumuis graui rei familiaris diſpendio, eum ipſum, vel temporum iniuria, vel certè hominum neglectu iniuria ve, iampridem puluere ſitúque obductum, in lucem vindicaremus. In quo nec Dij ipſi conatus noſtros liberales, nec noſtrã opinionem feſellerunt, nec tuis ſtudijs tam perſpicuum Iuris vtriuſque lumen inuiderunt. Hac igitur poſtrema editione hæc præſtitimus: Primum, vt inſignes illos Cornei Commentarios in Primam Codicis Partem, item & in Secundam Digeſti Veteris, iam haberes, qui quidem hactenus deſiderabantur. Proximè, vt quæ ſcripſerat in Secundam Codicis Partem, tibi iam integra adeſſent, quæ antea manca, & penè mutila paſſim circumferebantur. Omnia certè ſumma fide exactáque diligentia, elimata, atque illuſtrata doctiſſ. Adnotationibus Magnifici D. Scipionis à Trigona I. V. D. celeberrimi, & iam Legum profeſſoris eminentiſſ. in nobiliſſima Valentina Academia. Nec tamen eò quicquam omiſſum eſt eorum, quæ inſignes illi Iureconſ. Lancelotus Decius, & Henricus Ferrendat in Secundam Codicis Partem iampridem erant commentati. Poſtremò omnia fideliter & exactè curauimus excudenda: Summaria his adijcientes, & Indicem locupletiſſimum. Tuarum igitur, ingenue Lector, iam partium erit, hos noſtros conatus boni conſulere, & hoc beneficio tantiſper frui, dum maiora in dies in tuam vnius cauſam cogitamus, atque adeò dum molimur editionem eiuſdem Autoris in Primam Digeſti Veteris, & in totum Infortiati corpus. Quod quidem, Dijs iuuantibus, propediem accipies. Bene Vale.

DOMI. PETRVS PHILIPPVS CORNEVS ſuper ſecunda parte. ff. Veteris. Et primo ad Rubric.

De rebus creditis, &, Si certum petatur [a].

SVMMARIVM.

1 Continuationem a remotis tolerari, ſi aliter fieri non poteſt.
2 Actiones mere in rem, quod nullam preſupponãt obligationem.
3 Mora caput ſequitur.
4 Actori perfectius per reales prouideri, tractatũ de dominio rerum.
5 Contractus emptionis non minus frequẽtatur, quam contractus mutui.
6 Donatio quod non ſit contractus proprie, & quare.
7 Genus petitum ex mutuo, quare appelletur certum.
8 Mutuum quid ſit.

GLoſ. prima, in
principio cõtinuat rubricam
noſtram multũ a remotis, cõ
tra. l. ij. de ſta. homi. & l. cum
de lanionis. §. aſinam. ibi, pri
mis quibuſq; proxime copu
lata ſuccedant. ſ. de fundo in
ſtruc. tamen eam ſequitur Ja
co. de are. & Bart. & communiter doct. excepto Pau. de
Caſt. qui reprehendendo hanc gloſ. dicit non eſſe rece
dendum a cõtinuatione in. l. ij. §. igitur in prima. C. de
vete. iur. enucle. Sed tu aduerte, quia illa eſt potius di
uiſio librorum, quam cõtinuatio rubricarum: igitur to
lerabilis eſt iſta continuatio gl. duplici reſpectu, & pri
1 mo, quia ſumus in prin. libri, quo caſu toleratur † con
tinuatio a remotis ſi aliter fieri non poteſt: vt per illam
gl. vulgarẽ & ſingularem in rub. ſ. de cõdi. ſur. ¶ Secũ
do, quia licet quo ad titulum precedentem ſit continua
tio a remotis: tamẽ quo ad ipſum effectum, eſt ad pro
xima, pro cuius declaratione, tu inuenies capias verba
gloſ. in princ. & ea declara & amplia: ibi dictum eſt. ſ. de
actione in rem ſupple de meris, & nullam mixturam ha
2 bentibus perſonalium, qꝛ † actiones mere in rem, nul
lam preſupponant obligationẽ, ſed ſimpliciter rẽ ipſam
ꝓſequuntur, penes quẽcunq; vadat: vt. ſ. de contrahen.
emp. l. ſi. §. fin. & primo tractatũ eſt de vniuerſalibus, vi
delicet in tit. de peti. here. cũ duobus ſequẽtibus, poſtea
de particularibus in tit. de rei vend. cũ ſequentibus ti
tulis per totũ ſextũ librũ, & hec de rebus corporalibus,
poſtea dicit de incorporalibus actionibus ſimiliter in
rem, vtꝫ de vſufructu. & ſi. in toto ſeptimo librorum de ſer
uitutibus & alijs ſequẽtibus in toto octauo. Deinde di
ctum eſt, de actionibus mixtis, id eſt, de his que nõ ſunt
mere perſonales: neq; mere in rem ſed ſunt mixte, quia
partim habent naturã perſonaliũ, quoniam preſuppo
nunt obligationẽ perſonalem, partim realiũ: qꝛ in rem
ſcripte ſunt, & ꝓſequuntur rem ipſam, dantem nouã aut
3 damnum. Nam † mora caput ſequitur. vt inſti. de actio.
§. omnia. & de his mixtis, habetur in titu. ſi quadrupes
paupe. feciſ. dica. & in toto nono ad hec notata in rub. &
in. l. i. in fi. & in toto. x. lib. vbi agitur de actionibus diui
ſoriis, que ſimiliter ſunt mixte: vt in. l. j. cum ſua gl. ſ. fini.
regun. & inſtit. de actio. §. quedã. & de actio. ad exhibẽ. de
qua in fin. x. libri. Nã & iſta in aliquo eſt ſcripta in rem,
vt. l. de eo. §. ſi. ſ. ad exhib. ſicut & alie ſupra dicte que mi
xte ſunt, preponuntur & preferuntur ad exemplũ realiũ.
Et hoc eſt quod voluit dicere gl. noſtra ibi & de alijs q̃
ad exemplũ earũ ꝓponuntur, hoc eſt de omnibus mixtis
a princip. ix. libri, vſq; ad. xi. in quo tractat de quibuſdã
circumferentibus ad ipſas actiones reales vel mixtas,
vſq; ad hunc. xij. librũ, in quo tractat de actionibus me
re perſonalibus, & ideo glo. noſtra dixit, ſupereſt videre
de omnibus perſonalibus, q̃ ex cõtractibus proficiſcũ
tur. nec inconuenit prius dixiſſe de realibus, quam de
perſonalibus: qꝛ licet perſone ſint digniores: vt. l. ij. ſ.
4 de ſta. ho. & inſti. de iure perſo. in prin. tamen † per rea
les, perfectius ꝓuidetur actori, tractãt de dominio re
rum, quas ꝓſequitur: ideo iſto reſpectu, reales ſunt di
gniores quam perſonales ſont. ſm Guil. Jac. bu. Cy. &
Bal. ¶ Jn. e. ibi, & ita ponit: de rebus creditis. gl. conſi
derat tres partes rub. noſtre & eas exponit, atq; etiam
declarat: quare magis ab vna q̃ ab alia incipiatur, inſ
quantũ tamen gl. dicit verba de rebus creditis eſſe ge
neralia, hoc patebit ex dicẽdis. ſ. in. l. j. vbi ponitur qui
ſint ꝓprie creditores. Jtẽ inquantũ dicit, ideo premiſit
de mutuo, ꝓpter ſpecialia mutui. & allegat. l. ſingularia.
ſ. eo. Fulg. dicit, q̃ illa non ponit ſpecialia mutui reſpe
ctu aliorũ contractuũ, ſed ponit certa ſpecialia, in certis
caſibus mutui cõtra regulã generalẽ cõtractus & actio
nis ex mutuo de quo ibi dicatur. vnde Jac. bu. aſſignat
aliã rationẽ, vtꝫ maioris frequẽtie mutui q̃ aliorũ cõtra
5 ctuũ, ſed & iſta non placet Fulg. qꝛ † cõtractus emptio
nis, nõ minus frequẽtatur quam cõtract9 mutui. Qui
dam ſentiũt aliam rationẽ videlicet ꝓpter nobilitatem
cõtractus, quoniã mutuũ ſit cõmuniter gratia recipien
tis & ſic ꝓcedit ex animi liberalitate & nobilitate, arg. c.
ſ. de don. & c. cũ marte, de celebra. miſſ. Et licet etiã com
modatũ ſiat gratia accipiẽtis, tamẽ in eo nõ transfertur
dominiũ, nec poſſeſſio ꝓprie: vt. l. rei cõmodate. ſ. cõmo.
ſicut trãsfertur in mutuo: vt. l. ij. §. appellata. ſ. eo. & iſta
ratio eſt ſatis colorata, tamen nõ omnino cõcludens ꝓ
6 pter cõtractũ donationis, niſi dicas q̃ † donatio non eſt
cõtractus ꝓprie, & donans nõ dicitur ſequi alienã fidẽ.
Jtem inquãtũ ſuper tertia parte rubrice, vult gl. duas
eſſe certi cõdictiones, vnã ſpecialem ꝓ mutuo aliã gene
ralem ꝓ ceteris alijs quibuſcũq; creditis: tene hoc men
ti, ad ea que dicentur in. l. certi cõdic. in prin. ſ. eo. Jtẽ
inquantũ gl. redit ad ſecundam partẽ rubrice, videlicet
ad illa verba, ſi certũ peta. dicẽs per ea ſolũ mutuũ ſigni
ficari ſtricte, accipiẽdo bene dicit, nõ quod & in alijs con
tractibus nõ poſſit eſſe certũ id quod petitur. Nã imo
interdũ eſt magis certũ id quod petitur ex alijs cõtra
ctibus, vt ſi petatur aliqua res debita in ſpecie, puta ex
empto, quam ex mutuo, ex quo petitur genus, tamen id
7 genus quod petitur † ex mutuo ideo appellatur certum,
vt oſtẽdatur omnimoda ſimilitudo inter rem creditam
& petitam: vt. l. cũ quid. ſ. eo. prout requiritur in mutuo,
8 eſt enim mutuum † contractus celebratus datione vera
vel ficta rei cõſiſtentis in põdere, numero vel menſura,
cũ ſpe recipiẽdi tantundẽ in genere ſuo: ſm Bar. in. l.
ij. in fi. ſupple, & eque bonum ſecundum do. Raph. ibi &
ꝓpter hoc dicitur certũ. ¶ Jn ea. in fi. doct. cõmuniter
tenent contrariũ & approbant opi. gl. ſ. dictã q̃ verba ſi
certũ peta, nõ denotẽt nomen actionis ſed factũ; id eſt,
mutuum ꝓpter quod petitur certũ: ad quod petendum,
datur certi cõdictio ſpecialis, de qua in. l. certi. in prin.
ſ. e. que certi cõdic. ſpecialis. fruſtra eſſet inducta ſi ꝓ mu
tuo daretur alia actio appellata, ſi cer. pet. ſm Ang. cui
quo tranſiſit etiã moder. hic & in. d. l. j. de tritic. allegata
hic in contrariũ: qꝛ & ibi ſub illis verbis, denotatur fa
ctum & non nomen actionis, exponendo ea hoc modo ſi
la actione vtitur ſi certũ petatur, id eſt illa actione vti
tur qua vtuntur petentes certum.

a ¶ Titulus iſte: ſi cert. peta. inſi
gnis & vtilis eſt,
in theorica & pra
ctica cõmendabi
lis: idcirco aduer
tẽdum eſt ad in
telligẽdũ ea que
multũ grauia &
pregnantia hic
tractãtur: & quare
non a prima,
vel a tertia, ſed a
ſecunda parte al
legatur rub. ſol
uat apoſto dicit
Fulgo. hic. & do.
Jaſ. dicit qꝛ in
medio cõſiſtit vir
tus. ſed his miſ
ſis, ratio funda
tur ex frequẽtata
obſeruantia, qua
allegatione. ij. vl.
partis, totus tit.
intelligitur & cir
ca hanc rub. vl
tra alios, obſer
uetis dicta, dom.
mei do. Marci
de Mantua por
pu. & do. Ripe.
S. T.

¶ Circa iſtã ru
bri. ſi cer. peta. vl
tra mo. videatis
ancha. in cõſ. cce
viij. & Roma. in
conſi. xxvj. in. ij.
col. do. Pano.
in conſi. xvi. in
iiij. col. in. ij. vol.
do. Fely. in rub.
vt lite non cõteſ.
& in rub. de accu
ſa. do. Alexan. in
cõſil. lxxij. in. iiij.
col. in. ij. volu.
S. T.

SVMMARIVM.

1 Generis cognitionem debere precedere, ad cognitionem ſpeciei.
2 Rogitus notarij quando non eſt extenſus, qualiter declarari debeat.
3 Significatio oſtendit rei ſubſtantiam ſicut diffinitio.
4 Statutum remouens interpretationem, an intelligatur remouere virtualem intelligentiam?
5 Teſtis deponẽs ſuper mutuo, poteſt interrogari quid ſit mutuum.
6 Per circunſtantias deueniri ad intelligentiam iuris & verborum.
7 Teſtis interrogatus ſuper ſubſtantia alicuius articuli,

regule, in pari. in. vi. que tamen ratio nõ placet Bar.
per tex. hic. ⁊ pro hac opi. vrget. d. §. ſi aduerſus. licet ꝓ
primo dicto multũ vrgeat. d. c. i. ⁊. d. c. ⁊ ſi neceſſe. Sed
in cõtrariũ faciũt dicta in. vi. prout dicit. d. Nico. in. d. c.
⁊ ſi neceſſe. qui ꝓpter ſolam hanc rationem, reprobat il
lud dictũ. ſed illa regula procedit, quando repetitio ne-
titur ex turpitudine, vel ex eo quia cauſa non ſit ſecuta.
ſecus quando ſe fundat in alia cauſa, iuxta notata in. l.
iuriſgen. §. ſi ob maleficium. ff. de pac. que tene menti. tex.
autem. d. c. ⁊ ſi neceſſe ponderat, quod non tam ob tur-
pem quam ob nullam cauſam datum ſit, ⁊ ſic ratio tex.
noſtri ponderatur illo caſu, in quo fuit matrimonium
ſecutum, propter quam rationem quedam lect. que ibi,
dantur non videntur adplaudere illi litere. gloſſ. enim
ibi dat plures lect. primas, que ſe fundant in ignoran-
tia iuris vel facti damnat ipſa gloſſ. quia imo ibi ſcien-
ter cõtraxerint ſecundum glo. ⁊ doct. Penultima lectu.
quod ibi papa, ita diſponit pro bono pacis cõtra ius. ſi-
militer nõ placet domino Anto. de but. licet placeat. d.
Nico. Alia lect. eſt, quod ibi non habebant aliũ fiſcum,
⁊ hec nõ damnatur a Dec. ⁊ do. Nico. ibi dicit, hãc eſſe
ſumme notandã, licet videatur fateri dubius, ⁊ tenendo
hãc lect. poteſt dici ad dictam rationẽ tex. quod illa ver
ba non tam ob turpem quã ob nullam, nõ ponuntur elec-
tiue, ſed comparatiue, vt ſit ſenſus, quod ob turpẽ cau
ſam, ⁊ ob nullam datum ſit, ſed magis conſideratur, ꝙ
ob nullam, ideo ſi pars repetit, non poteſt obijci, quod
ob turpẽ cauſam dedit, ⁊ in pari cauſa turpitudinis ⁊c.
ſed etiam ob turpem cauſam datum eſt, ideo fiſcus au-
fert velut ab indigno. Recolligendo autem predicta di
ſtinguas, quod aut queritur vtrum ſit imponenda pro-
pria pena delicti, ⁊ tunc recurre ad. l. ſi adulterium. cũ
inceſtu. de adulterijs. vbi iuris error excuſat, vt ibi. ⁊ di
cunt doc. hic. ⁊ in. d. c. ⁊ ſi neceſſe. Aut quo ad penas au
then. inceſtas. vbi imponitur confiſcationis omniũ bo-
norum ⁊ pena exilij ⁊ ſimiliter iuris ignorãtia excuſat.
vt. d. auth. inceſtas. ⁊ in corpore eo. tit. §. pẽ. vbi gl. in ver-
13 bo, ſciens dicit, quod in † maſculo preſumitur ſciẽtia ad
quod vide dicta. ſ. ead. addi. in femina ſecus, ideo non
ſine miniſterio dum ibi tex. loquitur in maſculo, ſimpli
citer loquitur ⁊ in femina exprimit, ſi ſciens ⁊c. Si vero
non loquimur in dictis penis ⁊ tũc aut loquimur in lu
cris nuptialibus, vel in donatio ⁊ tunc fiſcus aufert. d.
l. qui contra. ⁊ l. cum hic ſtatus. §. ſi. de dona. inter virũ
⁊ vxo. nec excuſat iuris error. ſed iuſtus error facti. d. l.
qui cõtra. excuſat tamẽ minor etas. vt ibi ⁊ in hoc doc.
concordant. Aut loquimur de amiſſione dotis, ⁊ dona-
tionis ꝓpter nuptias que fuerunt ſimpliciter date ſine
pacto de lucrando. ⁊ tunc aut eſt ſecutũ matrimonium
de facto, aut nõ, ſi eſt ſecutum matrimoniũ ⁊ carnali co-
pula conſummatũ, ⁊ tunc aut iuſto errore ⁊ dos repeti-
tur. l. ſi quis ignorans. C. ſol. matr. ⁊. d. l. qui contra. ⁊ in
hoc omnes cõcordant. aut ſciuerunt ius ⁊ factum, ⁊ com-
muniter omnes concordant quod fiſcus aufert per. d. l.
qui cõtra prout ibi intelligunt Cy. Bal. ⁊ Ange. ⁊ me-
lius per. d. l. ſi quis inceſti. ⁊. d. auth. inceſtas. nec aliud
dicunt iura canonica ⁊ opin. Placen. poteſt intelligi,
quod non aliud velit, nec poteſt dos repeti. quia nõ eſt
dos. d. §. ſi aduerſus. in ſi. ⁊ ideo non competit actio de
dote, vt ibi prout ⁊ tangitur ibi in gl. ſi tamen fiſcus nõ
aufert, vel q2 nõ ſit ibi fiſcus. niſi forte alter ex cõtrahen
tibus ⁊ tunc dos ⁊ donatio ꝓpter nup. repetuntur per
condictionem ſine cauſa. ⁊ iſte eſt tex. in. d. c. ⁊ ſi neceſſe.
ſecundũ vnã lect. ſ. relatã. Si tamen eſt fiſcus ibi, ſi vult
auferre. clarum eſt, quod ipſe aufert. ⁊ per conſequens
pars repellitur per. d. l. qui cõtra. ⁊. d. l. ſi quis inceſti. et
ita etiã poteſt intelligi. d. §. ſi aduerſus. Aut fiſcus nihil
dicit, ⁊ tunc ſi ſumus in terminis dicte auth. inceſtas.
pars repellitur, eo q2 dos illo caſu cõfiſcatur ipſo iure,
put ⁊ cetera bona put habetur in aut. de inceſtis nup.
§. i. in tex. ⁊ gl. ⁊ ideo poſſeſſor tuetur ex nõ iure agentis,
arg. l. ſi. C. de rei vẽdi. vnde ſi illa pena vendicat ſibi lo-
cum, nõ ſolum in nuptijs inceſtis, ſed generaliter in o-
mnibus nuptijs illicitis put tex. in corpore videtur ge-
neraliter loqui ⁊ gl. generaliter intelligit ⁊ tũc actor re-
pellitur ꝓpter ſententiam iuris latam pro fiſco, prout
alias repellitur ꝓpter ſententiã iudicis: per notata per
gl. in. l. is cõſequenter. in prin. ff. fam. ercil. ¶ Fallit for
te in prohibitis alienari nam ſi fuerint data in dotem
14 bona † que non poterant alias alienari, tũc repetuntur
per dantem: q2 nec debent alienari in fiſcũ, vt eſt text. in
d. c. ⁊ ſi neceſſe. ſecundum vnã lect. Si vero nõ eſſet fa-
cta confiſcatio ipſo iure, quicquid. ſ. dicat Rapha. poſt
Bart. putarem quod pars non deberet repelli, ex eo q2
fiſcus poſſet auferre: vt ab indigno, per doctrinã que di
15 citur quod † quis nõ poteſt opponi de iure tertij, quod
non abſorbet in totũ ius agentis. de qua per Bar. in. l.
i. ſi. de excep. rei iudi. ⁊ per Cy. Bal. ⁊ doc. in. l. cum ſer-
uum quiſpiam. C. de ſeruis fugi. ⁊ ita poteſt procedere
opi. Placētini. Si vero nõ fuit carnali copula conſum
matum, ⁊ tunc Bal. in. d. l. qui cõtra. ⁊. d. Anto. in. d. c.
⁊ ſi neceſſe. volunt idem eſſe, quod in ſequenti mẽbro.
ſ. quando nõ nupſit, que opi. eſt notanda, q2 licet nullus
tex. dicit de copula ⁊ in contrariũ faciat tex. d. l. cum hic
ſtatus. §. ſi. ⁊ Bar. hic velit ſufficere ſponſalia de preſen
ti, tamẽ q2 ſumus in penalibus poſſet hec opi. obſerua-
ri ſecundum. d. Nico. in. d. c. ⁊ ſi neceſſe. Sed cũ hic tex.
⁊ omnes tex. ſ. adducti, põderent nuptias, nõ conſumma-
tum, ⁊ Bal. ⁊. d. Anto. nihil adducant, putarem eſſe ſe-
quendam opi. Bar. que videtur eſſe de mente aliorum
doct. qui nõ diſtinguunt, an matrimoniũ ſit copula con-
ſummatum vel nõ conſummatum. Secundo vero caſu
principali. ſ. quando matrimonium non eſt ſecutum, et
tunc ſimplices donationes, auferuntur a fiſco, ſi ſpõſa-
lia de futuro emanarunt. d. l. cũ hic ſtatus. §. ſi. ⁊ idẽ di-
cendum eſſet, ſi fuiſſent data aliqua, vt matrimoniũ ſe
queretur: q2 tũc eſſet turpis cauſa, ex parte vtriuſq; ſed
in hoc forte excuſaret iuris ignorantia arg. eius quod
ſ. dicam. Si vero darentur ſub cõditione, ſi nuptie ſe-
quantur, forte fiſcus non auferret, ſed pars repeteret,
ſaltem ſi per repetentem ſtaret, quo minus nuptie ſe-
querentur. arg. huius tex. ⁊ dictorum. ſ. ad intelligentiã
huius tex. in dote autẽ ⁊ donatione ꝓpter nuptias di-
cendum eſt, quod ſi ignorauit ius ⁊ factum, omnes con-
cordant, quod data repetuntur. Si vero ius tantũ igno
rauit, ⁊ tunc licet quidã antiqui denegent repetitionem,
prout tãgitur in gl. ⁊ de quo ibi dixi in prin. iſt. additio-
nis, tamen gl. ⁊ doc. communiter omnes cõcordant quod
poſſint per partem repeti per hunc tex. ⁊. d. l. i. C. de cõ
dic. ob cauſam. Si vero ſciuit ius ⁊ factũ ⁊ tunc ſunt opi.
q2 gl. vult, quod pars nõ repetat, quod ⁊ volunt Bal. et
Raph. vt. ſ. dixi. tamen Placentinus voluit contrariũ.
⁊ eum in hoc ſequuntur Bar. Salic. ⁊ Paul. de ca. hic,
⁊ Odofre. ⁊ Iac. de raue. ⁊ Cy. in. d. l. qui cõtra. ⁊. d. An
to. in. d. c. ⁊ ſi neceſſe. ⁊ eſt communis opi. prout ibi dicit
domi. Nicol. qui idem tenet, quod ⁊ maxime tenendum
eſt, ſi per eum ſtaret, quo minus matrimonium ſequa-
tur per ſupra dicta.

¶ Explicit admodum notabilis lectura, ſuper ſecunda parte. ff. veteris. ſue etatis ⁊ noſtre iureconſultorum merito principis, Domini Petri Philippi, de nobilibus de Corneo, Peruſini. Ad laudem Dei, eiuſq; Matris glorioſiſſime.

Regeſtum.

a b c d e f g h i k l m, Omnes ſunt quaterni, preter m, qui eſt ternus.

LVGDVNI,

EXCVDEBAT IACOBVS FAVRE.

INDEX

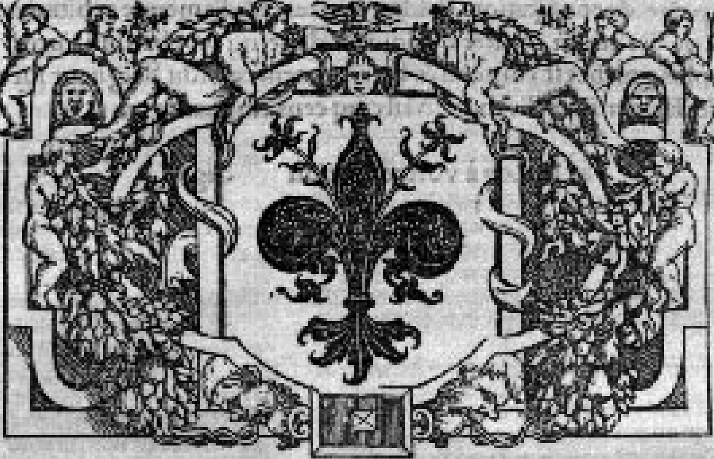

Copioſiſsimus rerum & ſententiarum inſignium in Commentarios Petri Philippi Cornei Peruſini, Iureconſulti clariſsimi, ſuper Prima & Secunda Codicis, item & Secunda Parte Digeſti Veteris, nunc primùm in vnum corpus collectus, & exacta fide concinnatus.

LVGDVNI.

Apud hæredes Iacobi Iuntæ.

1553

Cum priuilegio.

PAr grace & priuilege du Roy, eſt permis aux heritiers de feu Iaques Ionte Marchāt libraire de Lyon, & à Guillaume Regnault marchant bourgeois dudit lieu, d'imprimer, vendre & diſtribuer *Omnes lecturas in iure ciuili* D. Petri Philippi Cornei, *Peruſini*, qui ne furent iamais parei deuant imprimees. Et defendu à tous Marchants Libraires & autres quelconques de imprimer, vendre ou diſtribuer leſdites Lectures ſans le conge & permiſsion deſdits heritiers, & dudit Regnauld, ſur peine de confiſcation deſditz Liures, & d'amende arbitraire; & ce, iuſque au temps & terme de dix ans, à comter du iour & datte, qu'vn chacun Liure ſera acheué d'imprimer: comme plus a plein eſt contenu és lettres patentes dudit Seigneur ſur ce depeſchees à Fonteinebleau le dernier iour d'Aouſt, Mil cinq cens cinquante vn.

Par le Roy à voſtre relation Signé

Bobier.

INDEX ET COPIOſus & fidelis in Commentarios Petri Philippi Cornei ſuper Prima & Secunda Codicis, itē & ſuper Secunda parte Digeſti Veteris, nunc primùm in vnum corpus coactus, & ſedulò concinnatus.

¶ De litera A.

A, Præpoſitionis natura. Item, Vſq; ſuper. i.C.in.l.poſt duos.num.2.fol.53.

A, dictio, ſeparationis nota. ſuper.ii.C.in authent. contra cum rogatus.nume.6.fol.241.

Ab, dictionis, vis & natura. ſuper.ii.C.in.l. generaliter.nume.18.fol.111.

Abigeus & fur, quid differant.ſuper.i.C.in.l. ob reſtituenda.nume.1.fol.162.

Ablatiui abſoluti varie reſoluuntur.ſuper.ii.C.in.l.cū teſtatorem.nume.13.fol.233.

Ablatiui abſoluti licet faciant conditionem; adnexam tamen habent diſpoſitionem. Et an, & quando implementum conditionis tranſeat in contractibus in heredes. ſuper.ii.C.in.l.ſi plures.nu.7.fol.235.

Ablatiui abſoluti conditionem faciunt.ſuper.ii.C.in.l.cum teſtatorem.nume.4.fol.232.

Abſens cauſa Reipublice reſtituitur contra venditionem rei ſue, eamque recuperat, dummodo reſtituat pretium vel offerat debitum.ſuper.i.C.in.l.ſi cum militaribus.nume.1.fol.96.

Abſens an & quando ſibi preiudicet, ſi non commiſerit procuratorem.ſuper.ii.C.in.l.ab eo.nume.5.fol.283.

Abſens damnatus ad mortem ex forma ſtatuti, non efficitur ſeruus pene, antequam capiatur.ſuper ii.C.in.l. qui deportantur.nume.24.fol.95.

Abſens cauſa Reipublice, indefenſus patitur miſſionem in poſſeſſionem ex primo decreto, non venditionem, niſi deſierit abeſſe. ſuper.i.C.in.l.ignorare.numero.1.fol.96.

Abſens & indefenſus reſtituitur aduerſus proceſſum & ſententiam quamuis preſens fuerit eius vxor, que non habet legitimam defenſionem mariti. ſuper.i.C.in.l. quia abſente.nume.1.fol.60.

Abſenti & ignoranti ius nullum queri ante notificationē. ſuper.ii.ff.vet.l.Labeo.nume.2.fol.53.

Abſenti & non petenti an bonorum poſſeſſio poſſit decerni. ſuper.ii.C.in.l.infantis.nu.10.fol.5.

Abſentia quotuplex ſit.ſuper.i.C.in.l.quia abſente.nume.2.fol.60.

Abſentia ex cauſa legationis, tribuit iuſtam cauſam petendi reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam & proceſſum.ſuper.i.C.in.Rub.ex quib.cauſ.maior.numero.1.fol.99.

Abſentia varie contingit, a variis ex cauſis. ſuper.ii.C.in l.cum non colnutatis.nume.2.fol.286.

Abſentie cauſas allegans, an teneatur ſatiſdare.ſuper.i.C.in.l.exigendi.nume.4.fol.62.

Abſolutio, vel equipollentia, eſt ipſo iure nulla. Et quid in condemnatione expenſarum. ſuper.ii.C.in.l. preſes.nume.1.& 2.fol.288.

Abſolutio fit de reo, non de actore. ſuper.ii.ff.vet.l. admonendi.nume.33.fol.50.

Abſolutoria non tollit, neque elidit naturalem obligationem.ſuper.ii.ff.vet.l.Iulianus verum debitorem.num.5.fol.87.

Abſolutoriam interdum habere vim diffinitiue. ſuper.ii.ff.veter.l.iuſiurandum & ad pecunias.§.cum reo.nume.2.fol.52.

Abſolutus, ſi ſponte ſoluat, nō repetit. ſuper.ii.ff.vet.l.iudex.nume.1.fol.78.

Abſentia an impediat tranſmiſſionem hereditatis.ſuper ii.C.in.l.ſi fratris.nume.44.fol.156.

Abſtinere, quid.ſuper.ii.C.in.l.qui ſe patris.nu.27.fol.17.

Abſtinens ſe ab hereditate paterna, non propterea eſt infamis. honorabilius tamen facit, qui ſe immiſcet cum beneficio legis & inuentarii.ſuper.i.C.in.l. nemo.nume.1.fol.58.

Abſtinendi beneficium, quando fuerit inuentum, & a quo. ſuper.ii.C.in.l.apud hoſtes.nume.4.fol.258.

Abſtinendi beneficium habet filius, de iure ciuili, quando hereditati feudum annexum eſt.ſuper.ii.C.in.l. qui ſe patris.nume.51.fol.19.

Abſtinendi beneficium eſt etiam de iure ciuili. ibidem.numero.8.

Abſtinendi beneficium, perpetuum eſt, quamuis ſit pretorium.ibid.nume.53.

Abſtinendi beneficium, inductum eſt de iure pretorio. ſuper.ii.C.in.l.quoties.nume.6.fol.8

Abuſus communis vulgarium, non eſt attendendus in interpretatione ſtatutorum conditorum a peritis.ſuper ii.C.in.l.ſi ante.nume.8.fol.26.

Acceptilatio preſupponit ſolutionem.ſuper.ii.ff.veter.l.ſi quis accepto.nume.1.fol.60.

Acceptilatio vt in diuerſis locis vel rebus fiat inconueniens non eſſe.ſuper.ii.ff.vet.l.ſi non ſortem.§.ſi decem.nume.3.fol.78.

Acceptilationis verba proferuntur in preterito vel preſenti.ſuper.ii.ff.veter.l.ſi quis accepto.nu.3.fol.60.

Acceptilationis vim habere iuramentum.ſuper.ii.ff.vet.l.iuſiurandum a debitore.nume.1.fol.53.

Acceſſorium, vt eſt ſtipulatio penalis, principale nō veſtit. ſuper.i.C.in.l.ſi pacto, quo.nume.2.fol.20.

Acceſſorie obligatus poteſt quandoque cōueniri, ante debitorem principalem.ſuper.ii.ff.vet.l. ſi ego decem.nu.8.fol.29.

Acceſſorium non prius naſcitur, quam principale. ſuper.ii.ff.vet.l.lecta.nume.20.fol.27.

Acceſſorium ſequitur naturam ſui principalis. ſuper.ii.ff.vet.l.lecta.num.11.fol.27.

Accipere, & Percipere, licet ſint verba directa: tamen facile obliquantur.ſuper.ii.C.in.eam, quam.numero.38.fol.217.

Accreſcendi ius non habet locum in ſalariis.ſuper.i.C.in l.binos.nume.1.fol.52.

Accreſcendi ius num habeat locum inter ſuccedentes ex priuilegio.ſuper.ii.C.in.l.poſt fratres.nu.77.fol.266.

Accreſcendi ius vbi habet locum, ſiue pure ſiue ſub conditione, indiſtincte non admittitur quis niſi ad partem, donec eſt aliqua ſpes, quod alius admittatur.ſuper.ii.C.in.l.& nomen.§.ſin vero diſiunctim.nume.4.fol.253.

Accreſcendi ius, quod competit, eo quia eſt datus coheres ſibi ipſi, eſt potentius, quam illud, quod competit, quia eſt datus alius.ſuper.ii.C.in.l.quidam.nu.2.fol.169.

Accreſcendi ius non cenſetur prohibitum, niſi euidentiſſima teſtatoris voluntas appareat.ſuper.ii.C.in.l.ſi fratris.nume.89.fol.159.

Accreſcendi ius, large loquendo comprehendit etiam ius non decreſcendi.ibid.nu.11.

Accreſcendi ius, operatur in inuitum. ſuper.ii.C.in.l.teſtamento.nume.3.fol.118.

Accreſcendi ius non habet locum, vbi non eſt caducitas. Et quando tranſmittatur ſubſtitutio. ſuper.ii.C.in.l.& nomen.§.ſi autem ſub conditione.nume.4.fol.254.

Accreſcendi iuri an ſit locus in contractibus.ſuper.ii.C.in l.& nomen.§.ſin vero diſiunctim.num.9.fol.255.

Accreſcendi iuri num locus ſit inter coniunctos, re & verbis, & non iuri decreſcendi.ibid.nume.10.

Accreſcendi ius ceſſat, vbi ſubſtitutio vulgaris, locum habet.ſuper.ii.C.in.l.ſi fratris.nume.41.fol.156.

Accreſcendi ius habet locum in donatione cauſa mortis, prout in vltimis voluntatibus.ſuper.ii.C.in.l.& nomen.§.hec autem.nume.1.fol.254.

Accreſcendi ius poteſt habere locum poſt acquiſitionem factam, ex teſtatoris diſpoſitione.ſuper.ii.C.in.l. precibus.nu.142.fol.127.

Accreſcendi ius non impedit is, qui non admittitur ad partem.ſuper.ii.C.in.l.& nomen.§.in prima.nume.2.

Index in Commentarios

Vſure ſuccedunt loco fructuum. ſuper. ij. ff. vet. in. l. vinum. nu. 15. fol. 20.

Vſure per ſtipulationem promiſſe quatenus non fuerint in iudicium deducte, de nouo peti poſſunt. ſuper. 4. C. in l. 1. rub. de iudic. nu. 1. fol. 106.

Vſurarum receptio in contractibus, quid preſumi faciat. ſuper. ij. ff. vet. in. l. rogaſti. nu. 2. fol. 14.

Vſurarium an poſſit quis probare aliquem per teſtem, qui dicit q̄ mutuauit ſibi pro vſuris. ſuper. ij. C. in. l. ſolutis tibus. nu. 15. fol. 88.

Vſuras indebitas per errorem qui ſoluit, an repetat illas. ſuper. ij. ff. veter. in. l. ſi non ſortem. nu. 1. fol. 76.

Vſus, ius eſt inſeparabile a perſona. ſuper. ij. C. in. l. in ani malibus. nu. 5. fol. 202.

Vſurarij manifeſti teſtamentum non conualeſcit, licet poſtea vſurarius preſtet cautionem, iuxta formam cap. quāquam. de vſur. in. vi. Cautio enim requiritur ante, vel tempore teſtamenti. ſuper. ij. C. in. l. poſthumo. numero 32. fol. 14.

Vterinus num admittat cum fratre conſanguineo. ſuper ij. C. in. l. qui ſe patris. nu. 23. fol. 18.

Inter vterinos & conſanguineos differentia. ſuper. ij. C. in auth. itaq̄. nu. 3. fol. 271.

Vterq̄ dictio eſt collectiua. Ideo non verificatur in altero. Sed. l. vter. & alteruter, dictiones ſunt diſtributiue. ideo verificantur in altero. ſuper. ij. C. in. l. cum quidam. nu. 3. 2. 4. fol. 132.

Vterque, dictionis natura. ſuper. ij. C. in. l. cum non ſolum. §. ipſum. nu. 3. fol. 281.

Vterque, dictio eſt diſtributiua. ſuper. ij. C. in. l. cum quidā. nu. 37. fol. 134.

Vtile & benignus eſſe, vt circuitus euitentur. ſuper. ij. ff. ve. in. l. dominus. teſtamenta. nu. 1. fol. 84.

Vtile per inutile non vitiatur, tam in ſententia, quam in alijs actis indiuiduis. ſuper. ij. C. in. l. res iudicate. nu. 6. fol. 300.

Vtile non vitiatur per inutile. ſuper. ij. C. in. l. hac conſultiſſima. §. imperfecto. nu. 8. fol. 84.

Vtile per inutile non vitiatur. Et alia cauſa in cauſam mutui conuerti poteſt nudo pacto incontinenti adpoſita. ſuper. 1. C. in. l. ſi pro mutua. nu. 1. fol. 131.

Vtilem ſine ceſſione nobis queri per liberam perſonam iurantem. ſuper ſecunda. ff. veter. in. l. nam poſtea. §. iuſiurandum. nu. 3. fol. 35.

Vtilitas omnis, appellatur publica vtilitas. ſuper. ij. C. in l. ipſis rerum. nu. 3. fol. 237.

Vtilitas publica preferatur priuate. Et quando priuata publice. ſup. ij. C. in. l. & nomen. §. hec aūt. nu. 2. & 3. fo. 234.

Vxor ſi quid querat forte locando operas ſuas honeſte, an querat marito. ſuper. ij. C. in. l. cum venerande. numero 3. fol. 274.

Vxor repetens dotem, an poſſit reconueniri ciuiliter de adulterio. ſuper. ij. C. in. l. autem conſequenter. nu. 17. folio. 292.

Vxor ex contractu ſui mariti conueniri non poteſt etiam ſi pro marito fideiubeat: cum iuuetur beneficio Velleiani, & authen. ſi qua mulier. ſ. ad Velleian. & §. aliud vero. vt nulli iudic. & res ſue per fiſcum occupari non poſſunt propter culpam vel debitum mariti, dummodo ſe illarum rerum dominam probet. ſuper. 4. C. in. l. 1. rubr. ne vxor pro mar. nu. 1. fol. 168.

Vxor an preferatur collegio in ſucceſſione, an econtra, ceſſante legitimo herede, vno doctore decedēte. ſuper. ij. C. in. l. nauicularius. nu. 5. fol. 282.

Vxor ſequens virum Reipubl. cauſa militantem, reſtituitur perinde ac vir. Et quid de familiaribus militum. Et an coniux teneatur virum ſequi. ſuper. 4. C. in. l. 1. ru. de vxoribus milit. nu. 1. fol. 97.

Vxor cenſetur in culpa. ſi viro ad inopiam vergente, dotem non repetit, ſi eum poſſit repetere. ſuper. ij. C. in. l. quod locum. nu. 2. fol. 39.

Vxor non dicitur proxima perſona, nec propinqua, dicitur autem coniuncta. ſuper. ij. C. in. l. cum alienam. nume. 3. fol. 198.

Vxor ſi lucretur donationem propter nuptias, & poſtea tranſit ad ſecundas nuptias, ſtatim proprietas tranſit ad eius filios. ſuper. ij. C. in. l. quod ſcitis. §. ſin autem. nu. 6. fol. 275.

Vxor pro debito mariti grauari non poteſt, etiam in dotalibus rebus, ſicut mater non grauatur pro debito filij: & maritus pro debito vxoris, pro eo fideiuſſerit. Et mater ſoluens partem debiti filij ſui, non propterea cogitur ſoluere reſiduum. Et qui pro debito vnius alium grauat propria autoritate, punitur grauatus in quadruplo, & a iure ſuo cadit. ſuper. 4. C. in. l. cum te. nu. 1. fol. 168.

Vxoris tria ſunt bona. ſuper. 4. C. in. l. maritus. nu. 3. fol. 65.

Vxorem non teneri vltra, quam facere poteſt. ſuper. ij. ff. ve. in. l. ſi donaturus. §. ſi quis indebitam. nu. 2. fol. 64.

Vxores militum probabiliter cum viris peregrinantes habent beneficium reſtitutionis in integrum, & rem venditam recuperant etiam ab emptore preſcriptam. Et hoc proceditſi emptori fuerit pretium reſtitutum. ſuper 1. C. in. l. el, que. nu. 1. fol. 97.

¶ Petri Philippi Cornei Index in commentarios. ff. vet. ij. & 1. & 2. ij. C. part. finem accipit.

SALAMANCA